

УДК 911.5

Денисик Г.І., Воловик В.М.

Природа і ландшафти Печеро-Стрільчинецького ландшафтно-рекреаційного парку

Актуальність досліджень. Сучасний стан мережі природно-заповідного фонду Вінницької області не є оптимальним, що в першу чергу визначається малим і непропорційним ступенем заповідання території регіону і типових ландшафтів, відсутністю висококатегорійних природоохоронних об'єктів, акцентуванням уваги при створенні об'єктів на збереження біокомпонентів. Як свідчать результати аналізу, існуюча мережа заповідних об'єктів області за більшістю параметрів на відповідає вимогам, що визначаються для цих об'єктів, як таких, що згідно з природоохоронними стратегіями держави, в майбутньому мають скласти каркас „екомережі” у статусі природних регіонів чи природних коридорів.

До ядер цього каркасу необхідно віднести два ландшафтно-рекреаційних

парки, розташованих у межах Подільського Побужжя – Середньобузький та Печеро-Стрільчинецький [4]. *Печеро-Стрільчинецький ландшафтно-рекреаційний парк* (інша назва «Побузькі пороги») формується на двох ділянках річки Південний Буг, які приурочені до каскадів порогів у районах сіл Стрільчинці–Рогізна та Печера-Сокілець. У цьому дослідженні детально розглянемо ділянку парку сіл Рогізна-Печера-Сокілець.

Аналіз досліджень і публікацій. Однією з перших праць стосовно дослідження території є "Опис України..." Г. Боплана (1650 р.). У ній не лише загальні відомості про Південний Буг, але й детально описані його окремі ділянки, зокрема територію ландшафтно-рекреаційного парку, лісові масиви Брацлавського воєводства, замки і фортеці. Найголовніше – Г. Боплан вперше склав достовірну карту Подільського воєводства на якій детально, як на той час, показав Середнє Побужжя й, особливо, Південний Буг: його окремі притоки, ставки на них, а також основні населенні пункти, зокрема і Печеру (Peczary) [3].

Геологічні (гідрогеологічні) дослідження території відбувались наприкінці XIX [19] - початку XX сторіч [11, 12, 13]; детально описані кристалічні породи, оголення у долині Південного Бугу, будова поперечного профілю.

Серед цікавих досліджень, що проводили члени кабінету виучування Поділля, були і спостереження за Південним Бугом. Їх результатом стала оригінальна праця О.Бірулі "Ріка Бог та її сточище" (1928 р.), де вперше зібрано матеріал про Південний Буг та його басейн, дана детальна характеристика окремих компонентів, описано господарське освоєння, несприятливі процеси, особливо у межах сучасної території Вінницької області. Про досліджувану територію Біруля пише: «...від Тиврова до міста Брацлава ріка протікає в долині близько 200-400 метрів завширишки по дну, з високими берегами до 50 м заввишки; де-не-де помічаються виступи гранітів, що свідчить про незначне вкриття їх молодими відкладами... В численних місцях, починаючи від с. Сутисок, зустрічаються каменясті бар'єри та пороги, що перетинають річку, утворюючи переكاتи ... Гранітові породи на берегах долини супроводять течію ріки, нерідко утворюючи скелі та скелясті кручі. На цій частині своєї течії ріка робить кілька крутих колін, змінюючи нерідко напрямок течії на 90° (Рогізна-Печара)» [1].

Клімат Побужжя розглядався у праці Л.Г. Данилова "Клімат Поділля", рослинність у роботі О.О.Севастьянова "Дика рослинність Поділля" (1925). Крім згаданого вченого, рослинність досліджуваної території вивчали ботаніки Ю.Д. Клеопов (1928, 1930, 1936), Є.М. Лавренко (1930, 1934), П.І. Кожевников (1936), П.С. Погребняк (1931), Ф.О. Гринь (1933, 1936). В.П. Храневич вивчав тваринний світ Поділля (зокрема й Побужжя) і опублікував праці: "Нарис фауни Поділля. Ссавці та птахи" (1925), "Птахи Поділля" (1926), які не втратили свого пізнавального значення. Трохи пізніше (1936) тваринний світ вивчав М.С. Шарлемань [16].

На початку XX сторіччя проводились досить детальні дослідження ґрунтового покриву, відображені у працях відомих географів [14, 15].

Рослинний покрив і тваринний світ ландшафтно-рекреаційного парку найбільше змінені в процесі господарського освоєння регіону. Їх дослідження протягом другої половини XX ст. велись не систематично. Описи рослинності зустрічаються здебільшого у колективних монографіях Т.Л. Андрієнко, Б.В. Заверухи, Ю.Р. Шеляг-Сосонко (1985), С.А. Генсірук і В.С. Бондар (1976), окремих статтях Г.С. Куковиці, В.В. Осичнюк, О.М. Орлова [8].

Комплексні дослідження природи парку «Побузькі пороги», розпочаті

експедиціями В.В. Докучаєва (кінець XIX - початок XX ст.), були перервані першою світовою війною і продовжені лише в середині 20-х років XX ст. Значно пізніше спроби комплексного вивчення регіону і проведення фізико-географічного районування були зроблені у колективних монографіях за редакцією К.І. Геренчука (1964), Л.І. Воропай (1966). Найбільш повна комплексна характеристика території зроблена у роботі [18], де територія парку відноситься до фізико-географічної області Подільського Побужжя Гнівань-Гайсинського фізико-географічного району.

У 2002 році географами Вінницького державного педагогічного університету видано колективну монографію «Середнє Побужжя», де розглядається досліджуваний регіон як у компонентному так і ландшафтному «розрізі» [16]. У 2005 році виконувалась науково-дослідна робота з обґрунтування створення регіонального ландшафтної парку «Середнє Побужжя», де Печеро-Стрільчинський рекреаційно-ландшафтний парк віднесено до зони стаціонарної та нестаціонарної рекреації, в межах парку також виділено господарську зону та перспективні об'єкти ПЗФ [10].

Мета. Дослідити геокомпонентну і ландшафтну структури Печеро-Стрільчинського рекреаційного парку, як основу для майбутнього рекреаційного освоєння регіону Середнього Побужжя.

Результати дослідження. Основою майбутнього рекреаційного освоєння Подільського Побужжя складають два ландшафтно-рекреаційних парки – Середньопобуззький та Печеро-Стрільчинський, розташовані в межах Побуззької рекреаційної області Гнівансько-Ладизинського рекреаційного району [4]. *Печеро-Стрільчинський ландшафтно-рекреаційний парк* (інша назва «Побуззькі пороги») формується на двох ділянках річки Південний Буг, які приурочені до каскадів порогів у районах сіл Стрільчинці–Рогізна та Печера-Сокілець. Печеро-Сокілецька ділянка має сформовані рекреаційні ландшафти та може виділятися як рекреаційна смуга кліматотерапевтичного призначення. Невеликі (40-150 га), хвойно-широколистяні сильнофітонцидні, естетично привабливі лісові масиви зосереджені тут на схилах долини Південного Бугу та його приток, в балках. Вони органічно доповнюються старовинними парками в селах Печера, Сокілець, Стрільчинці. Крім цього, особливістю парку, є наявність широких ділянок I та II надзаплавних терас з прекрасними площадками для розташування закладів короткотермінового (особливо літнього) відпочинку: пішохідних прогулянок, аеро- та геліованн, рибальства тощо. В межах парку зараз функціонує табір відпочинку для дітей у с. Сокілець, а окремі ділянки освоюються для кліматотерапії (пансіонат «Авангард» у с. Сокілець») [5, 9]. Детальніше розглянемо ділянку парку між селами Рогізна-Сокілець.

Геолого-геоморфологічні особливості території парку. З геологічного погляду територія ландшафтно-рекреаційного парку розташована в межах Українського кристалічного щита, який є однією з найбільш піднятих ділянок кристалічного фундаменту Східноєвропейської платформи. У зв'язку з нерівностями кристалічного фундаменту виходи докембрійських порід на денну поверхню дуже нерівномірні. Їх виходи часто трапляються в долині Південного Бугу, подекуди в ярах і балках. Ці породи утворюють окремі урвища, виступи, скелі, пороги. Рідше фундамент виходить на поверхню на правобережжі Південного Бугу, що, як зазначалося вище, зумовлено більш глибоким заляганням фундаменту [2, 17].

На ділянці с. Стрільчинці – с. Воробіївка – с. Сокілець товща осадових порід становить 22-24 м, у районі с. Велика Вулига — від 20-30 м на півночі до 50-60 м на північному заході, незначні товщі поблизу с. Рогізна. Іноді породи сформовані безпосередньо на кристалічному фундаменті і представлені піщаними і піщано-

глинистими породами палеогену і неогену. Поблизу с. Сокилець (за даними гідрогеологічного картування Київського геологорозвідувального тресту, 1957, свердловина № 379), на лівому березі річки Південний Буг літологічний склад порід такий [6]: 0-0,7 м – ґрунт; 0,7-3 м – суглинок палево-жовтий, карбонатний; 3-7 м – глина бура, щільна, піскувата, карбонатна; 7-8,7 м – пісок кварцовий, різнозернистий, глинистий; 8,7-12,5 м – глина зеленувато-сіра, в'язка, піскувата; 12,5-23 м – пісок сірувато-зелений, різнозернистий; 23-24,8 м – каолін первинний, сірий, місцями темно-сірий, щільний; 24,8-28,4 м – граніт темно-сірий, тріщинуватий, слабо зачеплений вивітрюванням; 28,4-70,2 м – граніт темно-сірий, від крупнозернистого до середньозернистого; 70,2-99,3 м – граніт рожево-сірий, середньозернистий, тріщинуватий. У свердловині № 380 (закладена у 1958 році, на території садиби бувшої МТС) глибина залягання гранітів і літологічний склад порід дещо інший, однак товщина осадочних порід також не перевищує 22 метри: 0-11 м – ґрунт, глина строкатоколірна, щільна, в'язка; 11-22 м – вапняк сірий, глинистий; 22-33,5 м – жорстка граніту з піском і глиною; 33,5-95 м – граніт сірий, різнозернистий, тріщинуватий.

Долина Південного Бугу врізана в поверхню на глибину 40-60 м, сформована, має коритоподібний профіль. Загальний напрям течії Південного Бугу зумовлений виходом на поверхню кристалічних порід. У плані - долина характеризується чергуванням розширених та звужених ділянок. Місцями річка перекрита порогами (Стрільчинці, Воробіївка, Гвоздів, Печера-Сокилець) [7].

На ділянці с. Гвоздів – с. Сокилець (с. Печера) рельєф представлений корінним плато, що має субмеридіональний характер і загальний ухил поверхні з півночі і північного сходу (абсолютні висоти порядку 260-280 м) на південь і південний захід (абсолютні висоти – 230-235 м), від урочища «Дубина» до с. Гвоздів, Олексіївки, Сокилець у напрямі до долини Південного Бугу. Слабопокаті схили у районі с. Сокилець та на північ від с. Гвоздів переходять у більш покаті (крутизна 2-5⁰) маловидовжені (100-200 м) схили, які змінюються короткими (50-100 м), але досить крутими (5-8⁰) прибалковими схилами, що переходять у днища вузьких, протяжністю 1,5-1,8 км, балок з незначним ухилом тальвегів. Ці вторинні (за своїм походженням) невеличкі балки каньйоноподібного профілю глибоко виходять в долину Південного Бугу. Береги їх дуже короткі і стрімкі, з відслоненнями корінних порід.

На північ та північний схід від с. Гвоздів плато та його слабко покаті схили змінюються крутішими (5-8⁰) і більш видовженими (200-300 м) схилами. Тут дві, досить глибокі вторинні балки, що виходять у долину Південного Бугу, утворюючи вузький вододіл, обмежений цими ж балками. Подібна будова поверхні властива території урочища «Біля могили» (на захід від с. Сокилець) та місцевості на східній околиці с. Сокилець на межі з селом Мала Бушинка (прирічкові схили). Досить покаті схили тут відразу ж переходять у короткі (50-70 м) і стрімкі (10-15⁰), а потім обривисті скелясті (20-60⁰) прирічкові схили – уступи на переході заплави в корінне плато з відслоненням, як правило, кристалічних порід.

У цій частині лесова та борова надзаплавні тераси відсутні. Перепад висот між прирічковими схилами і Південним Бугом складає 20-30 м, а між заплавою і вершиною плато – 70-80 м. Осадкові породи на уступі відсутні, або представлені різними глинисто-супіщаними породами. Мають місце глибокі місцеві базиси ерозії, з досить глибокими, хоч і вузькими, ярами та вибоями.

Ширина річкової долини становить 400-600 м. Друга тераса мало розвинена, майже непомітна (біля сіл Рогізна-Сокилець-Олексіївка). Поблизу с. Олексіївка друга тераса поступово знижується і переходить у заплаву.

Заплава неширока - (100-200 м), коливаючись від 10 до 300 м. Простежується фрагментами поблизу сіл Гвоздів і Сокилець, м. Печера. На цих ділянках русло досить глибоко врізується в корінні береги і чітко вираженої заплави майже немає. Окремі ділянки річкової заплави перевищують рівень річки в середньому на 3-4 м, інколи до 5 м. Поверхня заплави переважно рівна і, не зважаючи на свої незначні розміри, має будову властиву річковим терасам, де на поверхні переважають виходи кристалічних порід. Прируслова частина заплави дещо підвищена та складена шаруватими відкладами супіску та суглинку. На окремих ділянках, складених супіщаними відкладами, зустрічається дефляційний тип вітрової ерозії.

Структура поверхні і кліматичні умови сприятливі для розвитку густої гідромережі. Ширина долини Південного Бугу 1-2 км, часто звужується до 200 - 300 м. На окремих ділянках береги річки високі, кам'янисті, круті, а русло з численними порогами. Похил складає 5-10 м/км. Зростає і швидкість течії - 0,7-1,5 м/с.

Кліматичні особливості, крім загальних кліматичних закономірностей, зумовлені також і характером підстильної поверхні (у порівнянні з прилягаючими територіями). Розташування ландшафтно-рекреаційного парку у річковій долині Південного Бугу зумовлює специфічний розподіл метеорологічних елементів: значні добові коливання температури (вдень повітря нагрівається більше, а вночі – більше охолоджується); влітку південні схили долини прогріваються сильніше. У межах заплави та терас температури влітку нижчі на 2-3 °С по відношенню до схилів та плакору, що зумовлено наявністю природного охолоджувача – Південного Бугу. Такий розподіл температурних елементів призводить до створення комфортного стану рекреантів.

Середньомісячні температури коливаються від -5,9° С (січень) до +19,0° С (липень). Сума температур понад 10° С становить 2620° С, тривалість періоду з температурами понад 5° С становить 205 днів, понад 10° С – 265 днів. Зими – переважно м'які, характерна нестійка погода, виражена у чергуванні низьких температур з відлигами. Сніговий покрив малий і нестійкий (середня висота становить 16-20 см).

Пануючими протягом року вітрами є північно-західні. Середня кількість атмосферних опадів становить 544 мм (середні багаторічні дані за 1891-1969 роки), 605 мм (середні багаторічні дані за 1965-1994 роки). Найбільше опадів випадає у липні – 72-74 мм. У літні місяці опади випадають у вигляді злив, внаслідок чого, ґрунти пилюватого механічного складу, при висиханні утворюють тріску механічну кірку.

Ґрунти. За ґрунтово-географічним районуванням територія ландшафтно-рекреаційного парку належить до лісостепової зони опідзолених, вилужених і типових чорноземів центральної лісостепової і степової області суббореального поясу.

У залежності від елементів рельєфу досліджуваної території сформувались різні відміни ґрунтів. Високі, добре дреновані ділянки (плато та тераси) вкриті сильноопідзоленими ясно-сірими і сірими ґрунтами. Серед особливостей формування є неглибоке залягання гранітного шару, що у свою чергу зумовило формування короткопрофільних слабозвинених щепенуватих сірих ґрунтів. Низькі ділянки терас і нижніх частин схилів представлені слабоопідзоленими темно-сірими ґрунтами. Нижче розташовані ділянки надзапавної тераси, зайняті трав'яною рослинністю, сприяли формуванню чорноземних ґрунтів. Ділянки борової тераси вкриті дерново-підзолистими ґрунтами давньоалювіального супіщано-глинисто-піщаного механічного складу, з помітними процесами оглеєння. В заплаві ріки та днища балок сформувались лучні ґрунти. В пониженнях і слабостічних западинах дернова стадія ґрунтоутворення змінюється болотною, де формуються лучно-болотні і болотні ґрунти.

Рослинність. За геоботанічним районуванням територія відноситься до

Північно-Бессарабського округу дубових лісів Подільсько-Бессарабської під провінції Східноєвропейської провінції Європейської широколистянолісової області.

У минулому територія була вкрита дубово-грабовими лісами (на високих елементах рельєфу; про що свідчить поширення сірих лісових ґрунтів) та сосновими формаціями (тераси з дерново-підзолистими ґрунтами). У зв'язку зі значною розораністю території, натуральних лісових масивів збереглося мало.

Деревна рослинність представлена переважно широколистими дубово-грабовими лісами з переважанням грабу, дубу, клену, ясеня, берези. У пониженнях терас і заплави зустрічаються тополя, осика, верба, вільха. Борова тераса зайнята сосною та ялиною.

Сучасна трав'яна рослинність зустрічається переважно на лісових галявинах, пасовищах, сінокосах, вздовж польових доріг. На плато і терасах поширена різнотравно-бобово-злакова рослинність: тонконіг лучний, райграс, вівсяниця лучна, стоколос безостий, конюшина червона і біла, люцерна хмелевидна, подорожник ланцетовидний, кульбаба, деревій тощо. В пониженнях терас, безстічних і слабостічних западинах, річкової заплаві поширені різнотравно-бобово-злаково-осокове вологолюбиве різнотрав'я: мати-й-мачуха, череда трьохроздільна, рогіз, різні види осок, жовтці тощо.

Орні землі засмічені осотом рожевим та жовтим, берізкою польовою, пирієм, мати-й-мачухою, вівсюгом, гірчицею польовою, грициками, хвощем польовим тощо.

Тваринний світ. За зоогеографічним районуванням досліджувана територія належить до Південнопобузько-Придніпровського району Лісостепової зоогеографічної провінції Європейської під області Голарктичної області.

Ландшафтні комплекси ділянки Рогізна–Печера. Ландшафти Печеро-Стрільчинського парку сформувались в коритоподібному пониженні на східних схилах Подільської та західних схилах Придніпровської височин. Їх сучасний малюнок, "образ" - зумовлений збереженням реліктового стародавнього розповсюдження основних орографічних елементів і річкових систем - з північного заходу на південний схід. Річкова мережа тут не зазнала корінної перебудови, як усі інші річки, зокрема Поділля.

Виділяють такі основні типи місцевостей у межах ландшафтно-рекреаційного парку.

Русло річки Південний Буг. У структурі русла Південного Бугу виділяються ландшафтні комплекси, аналогічні урочищам і ландшафтним ділянкам наземних ландшафтів. В руслі Південного Бугу є два типи річкових ділянок - перекази і плеса.

Центральні русла переказів здавна активно освоювались людиною. Тут частіше влаштували переходи, паромні переправи (села Стрільчинці, Рогізна), мости (села Печера-Сокілець) і млини (зруйнований млин у с. Сокілець).

Другим характерним типом урочищ переказів Південного Бугу є *мілководні рукави*, що формуються між островами або островом і корінним берегом. Зустрічаються біля сіл Печера-Сокілець. Здебільшого їх нараховується 1-2, рідко – 3. Їх ширина 5-15 м, довжина різна, але не перевищує 0,5 - 1 км. Дно кам'янисте, часто складається з окремих брил граніту. Швидкість води 0,5 - 1,2 м/с. В літню межень рукави іноді пересихають, утворюючи ланцюжок невеликих водойм глибиною до 0,3 - 0,5 м. Уже до середини літа рукави заростають зеленими і синьо-зеленими водоростями, ряскою, біля берегів – осокою, очеретом. Вони багаті рибою, водоплавною птицею, тут водяться ондатри і бобри.

Оригінальним типом урочищ і окраскою переказів русла Південного Бугу є *пороги*, що формуються в тих місцях, де на поверхню дна річки виходять кристалічні

породи Українського щита. Вони часто утворюють каскади з 3-5 окремих частин та простягаються на відстань 1-3 км. На порожистих ділянках похил русла 1-3°, швидкість течії 3-4 м/с. З рослин характерні синьо-зелені водорості, рдест, інколи зарослі очерету та осоки [8].

Напроти села Печера - Печерські пороги. Перший Печерський поріг розташований в центрі русла, далі - або зліва, або по центру у загальній кількості – 5 порогів. Каскад Печеро-Сокілецьких порогів, вдало включений в санаторно-курортний комплекс будинків відпочинку в селах Печера і Сокілець.

Пороги зустрічаються не лише в руслі річки, а й в заплаві, що прилягає до них. Тільки тут простір між гранітними брилами заповнений щебенюватими піщано-глинистими наносами. Вперше побачивши таку заплаву, здається, що потрапив на "цвинтар" порогів (рис. 1). Під час повені кам'яно-глинисті заплави нагадують звичайні пороги на річці.

Ще один тип урочищ перекатів - *острови*. Їх форми різноманітні, висота над урізом води до 3-3,5 м, площі невеликі – до 0,1-0,2 га. Зустрічаються поблизу с. Сокілець (5 островів). В основі островів лежать гранітні породи, перекриті піщано-глинистими відкладами, іноді намулом. Під час весняних паводків вони затоплюються, накопичується багато криги. Рослинний світ островів видово небагатий: зустрічаються різні види верби, вільха чорна, осика, багато ожини, кропиви дводомної, пірію повзучого, хмелю дикого тощо. На островах випасають худобу, заготовляють дрова, лозу, збирають ожину, лікарські рослини. Іноді їх територію використовують для відпочинку.

В структурі плесових ділянок виділяються *центральне глибоководдя* і *прибережні відмілини*. Для перших характерне рівне, іноді з ямами, мулисто-піщане дно, мала швидкість течії та небагатий рослинний світ. Зате тут частіше зустрічаються крупні екземпляри риб, особливо коропа та сома. Прибережні відмілини приурочені до випуклих берегів, складені пісками і супісками, інколи дрібною галькою, частіше без рослинності. Їх максимальна ширина 3-5 м, глибина до 1 м. Відмілини використовують під пляжі в селах Сокілець, Печера, часто біля них будують кемпінги і табори відпочинку.

Схилові місцевості. У межах ландшафтно-рекреаційного парку мають значне поширення. Завдяки прояву ерозійних процесів, здебільшого ускладнені яружно-балковими формами внаслідок активних ерозійних процесів, органічно доповнюють і урізноманітнюють природно-зумовлену ландшафтну структуру регіону.

Вздовж центральної частини річкової долини Південного Бугу розташовані схилові місцевостей з досить глибоким яружно-балковим рельєфом, для яких характерно поширення слабопокатих (5-7°), покатих (7-10°), відносно стрімких (10-15°) та стрімких схилів (>15°) з ясно сірими та сірими ґрунтами. Природна рослинність зберігається лише на крутих та відносно стрімких схилах. Здебільшого - це лісові насадження (в околицях сіл Стрільчинці, Воробіївка, Сокілець) з переважанням хвойних порід: сосни, рідше – ялини.

Щільність яружно-балкової мережі в середньому від 0,5-0,75 км/км² до 1 км/км². Крупні балки приурочені до стародавніх витягнутих понижень кристалічного фундаменту. Дно балок врізане безпосередньо в кристалічні породи. Глибина їх 25-30 м. Райони поширення: між селами Стрільчинці і Гвоздів, на схід від с. Печера.

Висновки. Враховуючи добру збереженість ландшафтних комплексів; високий рівень ландшафтного та біологічного різноманіття; рекреаційну придатність; мальовничість і високі естетичні якості; комфортність природно-кліматичних умов; історико-культурні надбання – рекомендуємо створення Печеро-Стрільчинецького

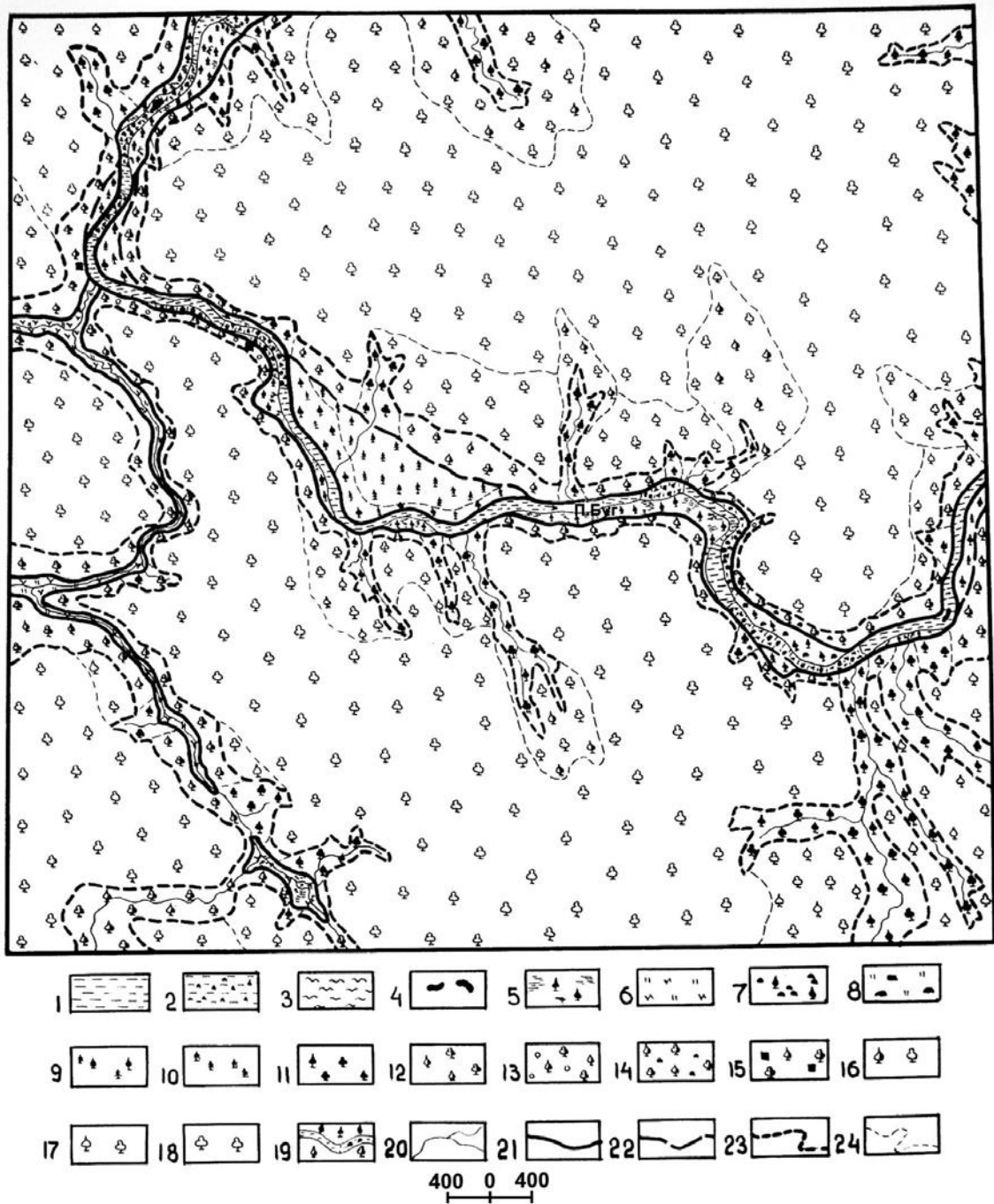

Рис. 1. Відновлені доагрикультурні ландшафти Печеро-Стрільчинецького ландшафтно-рекреаційного парку та його околиць.

Русло річки П.Буг. Урочища: 1 - неглибокі (2-4 м) плеса, з мулистими і піщано-мулистими днищами; 2 - крупно брилисті, 2-3 ступінчасті гранітні пороги з острівцями чагарників верби ламкої, болотяної рослинності; 3 - неглибокі (0,5-1,5 м) перекати, з кам'янистими і гравійно-кам'янистими днищами; 4 - наносні острови (0,1-0,3 га), складені піщано-глинистими відкладами з чагарниками верб, вільхи чорної, рідше болотяної рослинності.

Заплавний лісовий тип місцевостей. Урочища: 5 - вирівняні поверхні низької (1 м) заболоченої заплави зайняті чорновільшняками; 6 - вирівняні поверхні низької (1,5-2 м) перезволоженої заплави з луговою і болотяною рослинністю, інколи чорновільшняками; 7 - горбисті поверхні низької (1,5-2 м) зволоженої заплави з брилами граніту і луговою рослинністю; 8 - слабопохилена поверхня високої (2-3,5 м) слабо зволоженої заплави з крупними брилами

граніту, чагарниками вільхи і осики.

Надзапlavно-терасовий тип місцевостей. Урочища: 9 - вирівняні поверхні першої тераси з березово-осиково-сосновими лісами на ясно-сірих супіщаних ґрунтах; 10 - слабопохиліні поверхні другої тераси з сосновими і дубово-сосновими лісами на ясно-сірих супіщаних ґрунтах.

Схилловий лісовий тип місцевостей. Урочища: 11 - балки з крутими (14-18⁰) схилами, дубово-ясенево-грабовими лісами на сірих слабо змитих ґрунтах; 12 - круті (20-30⁰) схили з дубово-грабовими лісами на слабозмитих сірих опідзолених ґрунтах; 13 - круті (30-35⁰) схили з дерев'янисто-чагарниковою рослинністю на змитих сірих лісових ґрунтах; 14 - круті (25-30⁰) схили з виходами крупних гранітних брил і дубово-грабовими лісами на слабозмитих сірих опідзолених ґрунтах; 15 - високі (15-20 м⁰) гранітні кручі з окремими кущами ліщини, глоду, калини-гордовини, шипшини.

Плакорний лісовий тип місцевостей. Урочища: 16 - улоговини стоку з дубово-грабовими лісами на сірих опідзолених ґрунтах; 17 - покаті (6-8⁰) поверхні з грабово-дубовими лісами на сірих опідзолених ґрунтах; 18 - хвилясті поверхні з дубовими лісами на сірих опідзолених ґрунтах. Інші урочища: 20 - невеликі річечки (притоки П.Бугу) і струмки.

Межі типів місцевостей: 21 - запlavного і надзапlavно-терасового; 22 – надзапlavно-терасового і схилового; 23 – схилового і плакорного; 24 - межі урочищ.

ландшафтно-рекреаційного парку в межах долини Південного Бугу від с. Стрільчинці до сіл Печера-Сокілець Немирівського району.

У більш віддаленому майбутньому площа Печеро-Стрільчинецького ландшафтно-рекреаційного парку може бути розширена за рахунок об'єднання з Ладизинським рекреаційним вузлом. Сприятливим є також те, що оточуючі Печеро-Стрільчинецький парк вододільні простори у Крижопільському, Гайсинському, Немирівському, Тульчинецькому районах зайняті значними площами лісів - майже 110 тис.га. Це один з найбільш заліснених раіонів Середнього Побужжя і має сприятливі умови для розташування тут закладів відпочинку та лікування, що потребують особливих вимог до якості і чистоти повітря.

Загалом, рекреаційний потенціал Печеро-Стрільчинецького ландшафтно-рекреаційного парку можна визначити як високий. Тут існують всі передумови для розвитку рекреаційної діяльності: природні, історико-культурні, біокліматичні, пейзажно-естетичні тощо. Це дозволяє рекомендувати територію регіонального ландшафтного парку для проведення пізнавального, культурно-пізнавального, оздоровчого відпочинку, занять аматорськими промислами.

1. Бируля О. Ріка Бог та її сточище. Матеріали до гідрології ріки та використання її енергії. - Вінниця, 1928. – С. 20-21, 37, 74.
2. Бондарчук В.Г. Геологія України. - К.: В-во АН УРСР, 1959. – С. 208-209.
3. Боплан Г.Л. де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансильванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і ведення воєн. – К.: Наукова думка, 1990. – 256 с.
4. Воловик В.М. Районування рекреаційних ландшафтів Вінницької області // Наук. зап. Тернопільського держ. пед. ун-ту. – Сер.: Географія. – Тернопіль, 2001. – Вип. 2. – С. 53-55.
5. Воловик В.М. Рекреаційні ландшафти // Середнє Побужжя. – Вінниця: Гіпаніс, 2002. – С. 216-234.
6. Ґрунти колгоспу «Маяк», с. Сокілець Немирівського району та рекомендації по підвищенню їх родючості. – Республіканський проектний інститут по землевпорядкуванню «Укрземпроект». – Вінниця, 1971. – С. 10-102.
7. Ґрунти Немирівського району Вінницької області та заходи по їх продуктивному використанню. – Республіканський проектний інститут по землевпорядкуванню «Укрземпроект». – К., 1962-1968. – С. 6-52.
8. Денисик Г.І. Антропогенні ландшафти Правобережної України. - Вінниця: Арбат, 1998. - 289 с.
9. Денисик Г.І., Любченко В.Є. Подільське Побужжя. – Вінниця: ЕкоБізнесЦентр, 1999. – С. 30-31, 85-87.
10. Звіт з науково-дослідної роботи «Виготовлення наукового обґрунтування на створення регіонального ландшафтного парку «Середнє Побужжя». – Вінниця, 2005. – 113 с.
11. Зеленко А.Е. К гідрології Побужжя в області Української кристалічної полоси. – Труды I гидрогеологического съезда, 1925. – С. 252-253.
12. Козловська Г. Кристалічні породи околиць м. Немирова на Поділлі. – Труды Укр. Наук. Досл. Геол. Інституту, 1928. – Т. II. – С. 125-159.
13. Красовский А.В. Геологический очерк Брацлавщины. – Каменец-Подольский, 1927. – Ч. 1. – С. 57.
14. Лещь-Запфтовичь І. Главнейшие типы почвъ Подольской губернии. –

Отчет Отделения Полеводства Под. Об-ва Сельск. Хозяйства и сельско-хозяйственной промышленности за 1907 г. – Винница, 1910. – С. 5-16. 15. Набокихъ А.И. Материалы по изследованію почвъ и грунтовъ Подольской губерніи. – Т. 1. – Результаты полевых лабораторныхъ изысканій 1914 и 1915 гг. – Одесса. Оцен. стат. отд. Подольской Губ. Зем. Управы, 1916. – 268 с. 16. Середне Побужжя. – Вінниця: Гіпаніс, 2002. – 280 с. 17. Усенко И.С. Основные горные породы бассейна Южного Буга. - К.: Изд-во АН УССР, 1958. – 144 с. 18. Физическо-географическое районирование Украинской ССР / Под ред. В.П. Попова, А.М. Маринича, А.И. Ланько. - К.: КГУ, 1968. – С. 258. 19. Andrzejowski A. Remarques sur les terrains plutoniques du sud-ouest de la Russie. – Bull. de la Soc. des Nat de Moscou, 1850. – XXII. - № 3. – P. 172-222.

The features of component and landscape structure of Pechera-Stril'chinecy recreational park which is basis for the future of the recreational mastering of region of Middle Pobuzhzhya are reflected in the floor.